

DYSLEXIEPROTOCOL C.S. Vincent van Gogh Locatie Lariks

LAATSTE UPDATE: JULI 2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Wat is dyslexie?	2
3.	Dyslexie op locatie Lariks.....	2
3.1.	Vermoedens van dyslexie.....	2
3.2.	Screening lezen en spellen	2
3.3.	Dyslexieverklaring	3
3.4.	Dyslexiepaspoort & faciliteiten	3
3.5.	Coaching op het gebied van dyslexie	5

1. Inleiding

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die invloed kan hebben op het functioneren van een leerling in het voortgezet onderwijs. Scholen bepalen zelf hoe zij leerlingen met dyslexie begeleiden en welke hulpmiddelen zij inzetten. In dit protocol wordt het dyslexiebeleid van CS Vincent van Gogh locatie Lariks toegelicht.

2. Wat is dyslexie?

De Stichting Dyslexie Nederland (SDN) hanteert de volgende definitie:

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- **Significante achterstand**
Een probleem wil zeggen dat het niveau van lezen en/of spellen op woordniveau beduidend en kwantificeerbaar lager is dan wat op grond van chronologische leeftijd verwacht mag worden. Er moet sprake zijn van een significante achterstand.
- **Hardnekkig probleem**
Dat houdt in dat het probleem met lezen en/of spellen gedurende minimaal 6 maanden aanwezig moet zijn ondanks intensieve en specifieke interventies gericht op het remediëren ervan. De achterstand blijft dus bestaan ondanks de geboden hulp.
- **Exclusiefactoren**
Dat wil zeggen factoren die uitgesloten moeten worden als mogelijke alternatieve verklaring voor de hardnekkige problemen op het gebied van lezen en/of spellen. Denk hierbij aan slechthorendheid, slechthoortheid, neurologische stoornissen, onvoldoende beheersing van de instructietaal en algemene omgevingsfactoren, zoals inadequaat onderwijs.

3. Dyslexie op locatie Lariks

3.1. Vermoedens van dyslexie

Meestal is dyslexie reeds vastgesteld in de basisschoolperiode. Het kan echter voorkomen dat een jongere op de basisschool (net) niet in aanmerking kwam voor verder onderzoek, maar op het voortgezet onderwijs wel problemen heeft met lezen en/of spellen. Leerlingen met havo/vwo-capaciteiten kunnen deze problemen op de basisschool soms in voldoende mate compenseren, hetgeen op het voortgezet onderwijs niet altijd meer lukt. Een trager leestempo, tijd te kort bij toetsen, opvallende spelfouten ondanks een goede inzet en voldoende herhaling zijn aanleiding om de vaardigheid op de genoemde gebieden nader in kaart te brengen.

3.2. Screening lezen en spellen

Als er vermoedens zijn dat er sprake is van dyslexie, dan wordt in overleg met ouder(s)/verzorger(s) en de leerling een screening gedaan op het gebied van lezen en spellen. Als blijkt dat er sprake is van een significante achterstand en een hardnekkig probleem dat niet verklaarbaar is door andere factoren, dan kan het advies aan ouder(s)/verzorger(s) en de leerling zijn om verder onderzoek te laten doen naar de precieze aard en ernst van de problemen op het gebied van lezen en/of spellen. Als blijkt dat er wel sprake is van een significante achterstand, maar de hardnekkigheid van de problemen kan op dat moment nog onvoldoende worden aangetoond, wordt de inzet van intensieve en specifieke begeleiding geadviseerd. Deze intensieve begeleiding kan niet op school geboden worden. Wij verwijzen daarvoor door naar logopedisten in de regio die ingeschreven staan in het

dyslexieregister van het NVLF. Zij behandelen cliënten met lees- en spellingproblemen. Deze behandeling wordt vergoed als de huisarts de jongere verwijst.

3.3. Dyslexieverklaring

Dyslexie kan worden vastgesteld door een erkend gz-psycholoog of orthopedagoog-generalist. Als is vastgesteld dat er sprake is van dyslexie, dan krijgt een leerling een zogenaamde dyslexieverklaring. Hierin wordt beschreven welke belemmeringen de dyslexie veroorzaakt bij de leerling en welke hulpmiddelen nuttig kunnen zijn.

3.4. Dyslexiepaspoort

Leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen een dyslexiepaspoort zodra het onderzoeksverslag en de dyslexieverklaring op school aanwezig zijn. Op dit paspoort staan de faciliteiten vermeld waarop zij recht hebben en de verantwoordelijkheden van de leerling zelf. Niet alle leerlingen hebben behoefte aan alle faciliteiten, dit wordt in overleg met de dyslexiecoach vastgesteld. Een paspoort kan er dan als volgt uitzien:

 CS VINCENT VAN GOGH Dyslexiepaspoort Locatie Lariks Afdeling havo-vwo <i>Wordt verstrekt in overleg met het leerling ondersteuningsteam (LOT)</i> Naam: Geboortedatum: Leerling nummer: Datum uitgifte:	Persoonlijke faciliteiten: • Extra tijd bij toetsen: ○ Per lesuur + 10 minuten ○ Toets > 100 min. + 30 minuten • Luistertoetsen in aangepast tempo en/of afname in aparte ruimte • Aangepaste normering voor spelling • Voorlezen in de klas alleen in overleg • Mag gebruikmaken van voorleessoftware Claroread Verantwoordelijkheden: • Ik zet een 'D' op elke toets • Ik geef aan bij de vakdocenten als ik gebruik wil maken van Claroread • Ik reserveer een laptop als ik Claroread wil gebruiken Handtekening leerling: Handtekening dyslexiecoach: Afkorting:
---	---

3.5. Faciliteiten

- **Extra tijd**

De extra tijd bestaat uit 10 minuten per lesuur van 50 minuten en maximaal 30 minuten bij een toets van meer dan 100 minuten. Bij het Centraal Examen geldt ook dat een leerling gebruik mag maken van maximaal 30 minuten tijdverlenging.

- **Luistertoetsen**

Een leerling met dyslexie heeft recht op aanpassingen in het tempo bij luistertoetsen. Als dit niet mogelijk is, dan kan worden afgesproken dat de leerling de luistertoets in een aparte ruimte maakt, waardoor handmatig pauzes kunnen worden ingelast.

- **Aangepaste normering voor spelling**

In de onderbouw heeft een leerling met dyslexie bij toetsen voor de talen recht op een aangepaste normering voor spelling. Zogenaamde 'typische dyslexiefouten' worden de leerling niet aangerekend. Door de talensecties is vastgelegd welke afspraken er per vak gehanteerd worden. Zie bijlage 1.

- **Computer & spellingcontrole**

In de bovenbouw mag de leerling bij toetsen gebruik maken van de computer als schrijfgerei, waarbij voor dyslectici de spellingscontrole mag worden gebruikt. Voor de beoordeling van spelling gelden dan voor alle leerlingen dezelfde regels. Er is dus geen sprake van een verminderde aftrek voor dyslectische leerlingen of van het niet meetellen van 'typische dyslexiefouten'. Dit geldt ook voor het schoolexamen en het Centraal Examen.

- **Aanpassingen in de klas**

Soms is het voor een leerling met dyslexie lastig om voor te moeten lezen in de klas. We stimuleren het om zoveel mogelijk deel te nemen aan het reguliere programma met een reguliere aanpak. Als blijkt dat een leerling veel stress ervaart van het (onverwacht) moeten voorlezen in de klas, dan kunnen hier afspraken over worden gemaakt met het docententeam.

- **ClaroRead**

ClaroRead is een ict-hulpmiddel waarmee tekst vanuit ieder programma voorgelezen kan worden. De tool werkt offline, maar kan ook online gebruikt worden. Ook tijdens het typen kan het de letters, woorden of hele zinnen uitspreken. Daarnaast kan ClaroRead gebruikt worden bij het maken van een samenvatting van een boek, door geselecteerde onderdelen samen te voegen. ClaroRead kan ook worden gebruikt bij toetsen en examens.

- **Voorleesapp LEX**

De app LEX maakt het mogelijk gesproken schoolboeken met een smartphone of tablet te beluisteren. De app werkt mét en zonder internetverbinding. Voor het afspelen van je boeken in de LEX app heb je een account nodig van Dedicon. De app kan niet gebruikt worden bij toetsen of examens, wel bij het studeren.

Met hoge uitzondering

- **Aangepast programma Frans/Duits**

De wet geeft de schoolleiding de mogelijkheid om in bijzondere gevallen leerlingen met dyslexie een aangepast lesprogramma of (gedeeltelijke) dispensatie aan te bieden voor Frans of Duits in de onderbouw. Het gaat hier om leerlingen met dyslexie waarvoor de vreemde talen een zeer ernstig struikelblok vormen. Het kan gebeuren dat een leerling vanwege problemen met Frans of Duits gedwongen zou worden naar een opleiding op een lager niveau uit te wijken, terwijl hij of zij in principe wel de capaciteiten heeft voor een havo/vwo-opleiding. In dat geval kan een (gedeeltelijke) dispensatie worden aangevraagd.

De aanvraag voor een (gedeeltelijke) dispensatie wordt beoordeeld door de teamleider, in overleg met de dyslexiecoach, de orthopedagoog en de docent Frans of Duits.

- **Ontheffing**

De school kan een leerling in de bovenbouw van het vwo ontheffing verlenen voor de tweede moderne vreemde taal. De ontheffing kan worden verleend:

- *aan een leerling met een stoornis die betrekking heeft op taal, of met een zintuiglijke beperking die effect heeft op taal,*
- *aan een leerling die een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries,*

- *aan de "eenzijdige bèta" die het onderwijs in één van de natuurprofielen volgt en voor wie het volgen van onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding hindert.*

In plaats van de tweede moderne vreemde taal volgt de leerling een ander examenvak. Het programma als geheel wordt dus niet verlicht. Een en ander is geregeld in artikel 2.9 van het uitvoeringsbesluit WVO 2020. In de toelichting geeft de wetgever aan dat met de verplichting voor de tweede moderne vreemde taal en de daaraan gekoppelde ontheffingsmogelijkheden een evenwicht wordt gevonden tussen twee wensen. Enerzijds de wens dat de toegang tot het wetenschappelijk onderwijs gekoppeld is aan brede talenkennis, anderzijds de wens om te voorkomen dat dit leidt tot onnodige blokkades voor leerlingen voor wie het wetenschappelijk onderwijs cognitief haalbaar is, maar juist dit ene facet blokkerend kan werken.

Dat een school ontheffing kan verlenen, betekent dat er geen sprake is van een automatisch recht, maar de school heeft ook niet de mogelijkheid om de bepaling te negeren. Zoals met name bij de derde genoemde categorie leerlingen zichtbaar is, dient de school een afgewogen inschatting te maken of er sprake is van een blokkade die het behalen van een diploma in de weg staat. Waar de tweede moderne vreemde taal niet blokkerend werkt, hoeft de ontheffing niet te worden verleend.¹

De aanvraag voor een ontheffing wordt beoordeeld door de teamleider, in overleg met de dyslexiecoach, de orthopedagoog en de docenten Frans en Duits.

Dyslexie en TTO

- **Examens Cambridge**

Binnen het TTO hebben de leerlingen in principe recht op dezelfde faciliteiten en ondersteuningsmogelijkheden als die in deze paragraaf beschreven zijn. Een uitzondering hierop vormen de officiële examens van Cambridge. Daarvoor gelden de eisen die internationaal aan afname en correctie worden gesteld.

3.6. Coaching op het gebied van dyslexie

Leerlingen met dyslexie kunnen gebruik maken van coaching op het gebied van dyslexie. Deze coaching wordt geboden door de dyslexiecoach. Er zijn verschillende vormen van begeleiding mogelijk, namelijk een zestal lessen om op te starten (Dyslexiesleutels), begeleiding bij het leren werken met ClaroRead en begeleiding aan de hand van specifieke ondersteuningsvragen op het gebied van lezen, spellen en/of de talen.

- **Dyslexiesleutels**

Dyslexiesleutels is een lesprogramma van zes bijeenkomsten waarin leerlingen individueel of in een kleine groep zichzelf beter leren kennen en snappen wat dyslexie voor hen betekent. De bijeenkomsten zijn gericht op psycho-educatie (inzicht in dyslexie en omgaan met dyslexie), leerstrategieën (lezen, leren en onthouden) en het maken van toetsen zonder stress (mindset en helpende gedachten). De toegepaste leerstrategieën zorgen ervoor dat het lezen en leren makkelijker gaat.

- **ClaroRead**

¹ Bron: Rijksoverheid | Kamerbrief over ontheffing tweede moderne vreemde taal atheneum | 17-02-2014

De dyslexiecoach biedt begeleiding bij het kennismaken en leren werken met het programma ClaroRead. De leerling kan zodoende ervaren of deze faciliteit aansluit bij wat hij of zij op dat moment nodig heeft. Ook wordt besproken wat er van de leerling verwacht wordt als hij/zij gebruik wil maken van dit programma in de lessen, bij toetsen en/of de examens. Als de leerling het programma ook wil gebruiken met het studeren, dan worden digitale studieboeken besteld door de dyslexiecoach. Het gebruik van ClaroRead en de digitale boeken is voor leerlingen kosteloos.

- **Specifieke ondersteuningsvragen**

Als een leerling gedurende de schoolloopbaan moeite heeft met één of meerdere vakken, waarbij dyslexie een rol speelt, dan kan ondersteuning worden ingezet vanuit de dyslexiecoach. Ook hebben leerlingen soms vragen over de mogelijkheden en faciliteiten bij het examen. In de folder 'Dyslexie in de bovenbouw' wordt hier nader op ingegaan. Ook kunnen de vragen worden besproken met de dyslexiecoach, zodat alle leerlingen goed voorbereid het examen ingaan.

Bijlage 1: Afspraken aangepaste normering voor spelling

Onderstaande afspraken gelden voor de correctie van toetsen voor de vakken Nederlands, Engels, Frans en Duits in de onderbouw.

In de volgende gevallen wordt voor leerlingen met dyslexie een aangepaste normering gehanteerd:

- Fonetisch geschreven woorden worden niet fout gerekend.
- Fouten met een klinker- of medeklinkerverdubbeling worden niet meegerekend (bijvoorbeeld Monaat i.p.v. Monat), tenzij de betekenis hierdoor verandert.
- Fouten door letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet meegerekend (bijvoorbeeld driuf i.p.v. druif).

In de volgende gevallen vindt wel aftrek plaats:

- Leerbare regels of grammaticale fouten worden wel fout gerekend (bijvoorbeeld tu a i.p.v. tu as).
- Het verkeerd toepassen of vergeten van een Umlaut bij grammaticaregels wordt fout gerekend (bijvoorbeeld er fahrt i.p.v. er fährt).